

TRIGLAV

Uredništvo in upravnništvo tednika „Triglav“ Kranj. — Telefon uredništva št. 8. — Naročnina 40 Din za celo leto, 20 Din polletno in 10 Din četrtletno. Za inozemstvo 50 Din. Račun podružnice poštne hranilnice v Ljubljani, št. 16.383.

Leto I.

Kranj, dne 8. septembra 1933.

Štev. 11.

Septemberski dogodki.

Letos mineva 25. leto septemberskih dogodkov, katerih nedolžni žrtvi sta bila 15 letni dijak Iven Adamič in 25 letni tiskarski strojnik Rudolf Lunder. Septemberski dogodki 1908. leta so se začeli z napadom nemškutarke druhali na Slovence, ki so prišli 13. sept. v Ptuj na zborovanje Ciril-Methodove družbe. Nemškutarski Ptuj je povabil pomagače iz vseh bližnjih in daljnih nemškutarskih gnezd. Čim so izstopili delegati iz vlaka jih je obsula toča kamenja in blata, posameznike so pretepli do krvi in opljuvali. Oblast kljub ponovnim prošnjam za pomoč ni ničesar ukrenila v zaščito Slovencev, pač pa je policija celo aretirala tiste Slovence, ki so se poskušali braniti. Kljub vsemu temu se je zborovanje vršilo v Nar. domu.

Vest o dogodkih v Ptuj se je bliskoma raznesla po vsej slovenski domovini in povsod vzbudila silno ogorčenje. Slovenski narod je odprl oči in spoznal kaj mu preti, če se ne postavi krepko v obrambo za svoj obstanek. Med zavednimi Slovenci je šlo geslo: „Svoji k svojim!“ Začel se je bojkot nemškutarskih trgovcev in obrtnikov. Najkrepkeje je odgovorila slovenska Ljubljana. Na petek, dne 18. sept. je bil sklican protestni shod v Mestnem domu, katerega se je udeležilo nad 10.000 ljudi. Navdušenje za narodno stvar in ogorčenje nad nemškutarsko predrznostjo je bilo ogromno. Bojevitó razpoložene množice so zahtevale zadoščenje za užaljeno narodno čast. Razburjenje pa je priklopelo do vrhunca, ko so bili nekateri zborovalci po shodu od nemškutarjev politično s črnim. Razdraženi zborovalci so v hipu prodrli policijske kordone, se razlili po ulicah in razbili šipe in napise po nemških hišah. Policija je poklicala na pomoč vojaštvo. Kmalu so pridirjali v mesto oddelki 27. pešpolka, ki so ga tvorili večinoma gornještajerci. Vojaki so začeli neusmiljeno bitti s puškinimi kopiti in sabljami po naših ljudeh. Kljub temu so trajale demonstracije pozno v noč in se drugi dan ponovile. Množice so zahtevale, da se Ljubljana očisti vseh nemških znakov. Čudovito vztrajnost je pokazalo mesto v teh dneh. Tri dni se je mestno prebivalstvo borilo proti premoči policije, orožništva in vojaštva, tretji večer pa je začelo vojaštvo brezobzirno streljati v množico. Pri stolni cerkvi sta izkrvavela Adamič in Lunder.

Ljubljana se je zavila v črnino. Vsa Slovenija je žalovala. Ogromne množice ljudstva so se udeležile pogreba. Po vseh krajih so se vršili protestni shodi, padale so težke besede, narodna društva so pomnožila delavnost, prej nasprotujoče si stranke so se združile za skupno delo. Krvavi 20. september se je neizbrisno začrtal v vsa slovenska srca.

Tekla so leta. Narod se je probujal, trpel in prisegal maščevanju. Leto 1914. Svetovni požar. Zgradba slovenstva, ki jo je začelo graditi 1848. leto, ki jo je 20. sept. 1908. močno okrepil in podprl, se je začela majati. Vse je kazalo, da kaj skoro potone v nemškem valovju. Slovenci so umirali po avstrijskih ječah in moriščih, drugi po frontah, tretji stradali doma, vsi pa prisegali maščevanju za neštete krivice.

Pa je prišlo leto 1918. s svobodo in namah je bilo vse pozabljeno. Čez noč je široka slovenska duša odpustila vsa zapostavljanja, vse krivice. Zastonj so se tresli premnogi, kdaj jih doleti zaslužena kazen za premnoga zlo-dela. Ljudje, ki prej ne bi spravili iz sebe za vse na svetu slovenske besede, so naenkrat postali Slovenci in veliki patriotje. Kar naenkrat ni nihče več hotel slišati, da je bil kdaj Nemeč, še manj nemčur. Kdo bi mogel obsojati narod, če bi se takrat maščeval? Mesto tega je dal vsakomur in vsem roko sprave in mirnega sožitja.

Leta teko. 25 let je minulo od septemberskih dogodkov, 15 let imamo svojo državo. 25 letnica krvavih septemberskih dni nam bo zopet postavila živo pred oči vse krivice, ki so bile prizadejane našemu narodu, vsa zapostavljanja in ponižanja, ki jih je moral pretrpeti slovenski človek na slovenskih tleh. Toda ohajali jo bomo v spominu na žrtve brez misli na

Deseti rojstni dan Nj. Vis. Petra.

Ljudstvo raja, ljudstvo poje
in kraljiču vzklika:
„Bog te živi, s tabo hodi
sreča naj velika!“

L. Černež.

6. septembra je naša domovina nad vse svečano proslavila najlepši narodni praznik — 10-letnico rojstva Nj. Vis. prestolonaslednika Petra. Srca vseh Jugoslovenov so bila ta dan polna veselja prav kakor tedaj pred 10. leti, ko so strelji iz topov oznanjali veselo vest, da se je kraljevi dvojici narodil sin, naš up in naša nada.

Ob njegovem rojstvu naša država še ni bila povsem konsolidirana in ni uživala tistega ugleda v svetu kot bi ga morala. Danes pa lahko brez strahu gledamo v bodočnost, saj se je naša država po zaslugi Nj. Vel. kralja okrepila in uživa ugled povsod. In to močno, na temeljih, ki jih je položil pokojni kralj Peter Osvoboditelj, zgrajeno in s krvjo neštetih junakov posvečeno državo bo po svojem očetu nekoč varoval in čuval naš prestolonaslednik s pomočjo mogočne sokolske armade in vseh Jugoslovenov, ki jim je zlata svoboda nad vse.

Naj ga nam Bog ohrani in mu da zdravja, da bo naša v trpljenju porojena svoboda prava in trajna! Naj nas dan njegovega rojstva vedno navdaja s hvaležnostjo in samozavestjo, a naše brate tam ob Soči in onkraj Karavank z vero, da pride tudi zanje — dan Vstajenja!

Volitve v delavski parlament.

Za volitve v Delavsko zbornico, ki so bile razpisane 16. t. m., se vrše po delavskih in nameščenskih organizacijah živahne priprave. Glavni volilni odbor, ki mu kot predstavnik ministrstva za socialno politiko predseduje banki svetnik g. dr. Karlin, se je že konstituiral in posluje v prostorih banske uprave. Volišča bodo v vsakem kraju, kjer je nameščen zdravnik Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, če je v kraju vsaj 150 volilnih upravičencev. Po drugih krajih se bodo volitve vršile pismeno.

Za volitve je izdan nov volilni red (glej „Službeni list“ od 23. avgusta t. l.) Volilno pravico imajo vsi delavci in nameščenci brez razlike spola, ki so do dneva razpisa volitev, to je do 16. avgusta t. l. zavarovani proti bolezni pri ustanovah za zakonsko obvezno zavarovanje delavcev ter plačujejo tudi za Delavsko zbornico odrejeni prispevek. Pravico kan-

didiranja imajo samo začasno ali stalno koalirane delavske in nameščenske strokovne organizacije, ki so do dneva razpisa redno registrirane pri Delavski zbornici. Med kandidati morajo biti delavci raznih strok. Nameščenci volijo posebej in jim pripada 10 mandatov od skupnih 60. Volilni imeniki morajo biti razgrnjeni pri vseh volilnih edinicah najmanj 10 dni in morajo o tem obvestiti delavstvo in nameščence krajevni volilni odbori. Rok za vlaganje kandidatnih list prične 16. sept. 1933. Volitve se bodo vršile 7. in 8. oktobra.

Glede podrobnejših podatkov, kakor o načinu volitev nameščen, bo nameščence pravočasno informiral pripravljalni odbor za ustanovitev „Društva zasebnih in avtonomnih nameščenecv za srez Kranj v Kranju“.

Krošnjarska nadloga!

Eno največjih zla v trgovstvu je krošnjarstvo ali prodaja raznovrstnega, posebno manufakturnega in galanterijskega blaga od hiše do hiše. Pri nas poznamo več vrst krošnjarjev in sicer: Dalmatince, ki prodajajo galanterijsko blago ter mlade, elegantne ljudi, ki prodajajo od hiše do hiše, kakor tudi po uradih, manufakturno blago; nadalje take, ki s prevažanjem na vozovih prodajajo kuhinjske potrebščine, aluminijasto posodo in suho robo ter trgovske potnike, ki pod pretvezo, da obiskujejo trgovce, posečajo tudi privatne stranke.

Do izdaje pravilnikov po novem zakonu je pri nas še danes v veljavi naredba o krošnjarstvu iz leta 1926 in 1928, po kateri je v kranjskem in radovljiškem ter v obmejnih srezih krošnjarjenje dovoljeno samo privilegiranim in to samo za izvestno blago. Vsako drugo krošnjarenje je v obmejnih srezih zabranjeno, torej tudi z manufakturnim in galanterijskim blagom.

Kljub vsem naredbam pa se krošnjari po celem Gorenjskem z vsemi predmeti prostega prometa in to tudi v času, ko morajo biti po banski naredbi o odpiranju in zapiranju lokalov lokali zaprti, to je v poznih večernih urah in ob nedeljah. Krošnjari nadlegujejo ljudi po ulicah, cestah, lokalih, privatnih hišah in v uradih. Z vsiljevanjem prodajo veliko blaga, posebno manufakturnega, da prodajajo trgovci po večini samo še podlogo. Trgovski potniki obiskujejo poleg trgovcev in obrtnikov kaj radi privatne stranke ter prodajajo raznovrstno blago mnogokrat zelo dvomljivega izvora, katerega vozijo s seboj, ali pa jemljejo od privatnih strank naročila. Stranke morajo del naročila plačati takoj, ostanek pa po povzetju. Šele tedaj vidijo, da so dobili razmeroma zelo drago in slabo blago.

Navedeni krošnjari imajo po večini nova dovolila v smislu čl. 176 zakona o obrtih, v katerih pa niso vnešene omejitve predpisane v čl. 183, ki pravi,

maščevanje. Vemo, da je med nami mnogo tistih, ki so pomagali plesiti trnjevo krono trpljenja slovenskemu rodu. Naj se zavedajo, da jim je odpuščen, a ne pozabljeno. Če so stari računski prečrtani, naj ne mislijo, da smejo grešiti na nov račun. 25 letnica naj bo obenem opomin vsem onim, ki sanjajo o reviziji meja,

da znamo svojo zemljo in svobodo prav ceniti in jo braniti proti vsakomur. Zavest lastne moči in sloge nam daje sposobnost odpustiti krivice prizadete od tistih, ki še danes žive od našega kruha, samo da spoštujejo našo streho in cenijo ono, kar je nam sveto.

Majnik N.

